

Ημερίδα με Διεθνή Συμμετοχή

"Εφαρμογή της Ενιαίας Εκπαίδευσης:
Εκπαιδευτική Πολιτική, Στρατηγικές, Προτεραιότητες, Τάσεις"

Σύνδεση με:

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Πανεπιστήμιο Κρήτης

Πανεπιστήμιο Κύπρου

Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

την Πέμπτη, 20 Μαΐου 2021

και ώρα 17:30μμ

μέσω της πλατφόρμας ZOOM

<https://zoom.us/j/91697948035?pwd=b3d4cDM0aFEkd29QTUZUb01jYndjdz09>

Meeting ID: 916 9794 8035

Passcode: 130351

Χορήγηση βεβαίωσης παρακολούθησης

εγγραφή δωρεάν στο <https://forms.gle/RjVCPM4skoXUxc6u9>

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ:

Εργαστήριο Παιδαγωγικής και Διδακτικής Μεθοδολογίας

<https://earlychildhoodpedagogy.gr/>

Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Θεματικές Ενότητες

- Εκπαιδευτική Πολιτική και Ενιαία Εκπαίδευση*
- Ισότιμη Συμμετοχή Όλων των Παιδιών στην Εκπαίδευση*
- Συμπεριληπτική Εκπαίδευση*
- Συμμετοχική Εκπαίδευση και Ανάπτυξη του Ανθρώπου - Πολίτη*
- Ηθική της Έρευνας με Παιδιά και Ενιαία Εκπαίδευση*
- Παράλληλη Στήριξη στο Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα*
- Προγράμματα Σχολικής Μετάβασης και Ενιαία Εκπαίδευση*
- Σύγχρονη Έρευνα και Ενιαία Εκπαίδευση*

Πρόγραμμα

17:30 Έναρξη

Προεδρείο

Λοΐζος Συμεού

Μαρία Σακελλαρίου

Νίκος Παπαδάκης

17:30 - 17:45 Χαιρετισμοί

17:45 - 18:00 Παρουσίαση Ερευνών του Εργαστηρίου *Παιδαγωγικής και Διδακτικής Μεθοδολογίας:*

Ενιαία Εκπαίδευση και Ισότιμη συμμετοχή ως Δικαίωμα για Όλους

Μαρία Σακελλαρίου

18:00 - 18:20 Ενιαία Εκπαίδευση - Όραμα και Πραγματικότητα

Ελένη Φτιάκα

18:20 - 18:40 Διδάγματα από τη Διεθνή Βιβλιογραφία για την προώθηση της Συμπεριληπτικής Εκπαίδευσης

Παναγιώτης Αγγελίδης

18:40 - 19:00 Η σύγχρονη Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική Πολιτική: Στρατηγικές, Προτεραιότητες, Τάσεις, η Κατάσταση των Πραγμάτων σε Εκπαίδευση, Κατάρτιση και ΔΒΜ και το Ζήτημα των Κοινωνικό-οικονομικών και Εκπαιδευτικών Ανισοτήτων

Νίκος Παπαδάκης

19:00 - 19:20 Ισότιμη Συμμετοχή Όλων των Παιδιών στην Εκπαίδευση και Εκπαιδευτική Πολιτική για την Ενιαία Εκπαίδευση στην Κύπρο

Λοΐζος Συμεού

19:20 - 19:40 Συζήτηση

Προεδρείο
Σπυρίδων Σούλης
Πέλλα Καλογιαννάκη
Μαρία Σακελλαρίου

19:40 - 20:00 Ποικιλομορφία και Συμμετοχική Εκπαίδευση: Μία Πρόκληση για την ανάπτυξη του Ανθρώπου-Πολίτη στον 21ο αιώνα
Πέλλα Καλογιαννάκη

20:00 - 20:20 Η Νέα Εποχή της Ηθικής Έρευνας με Παιδιά
Μαρία Σακελλαρίου

20:20 - 20:40 Παράλληλη Στήριξη Μαθητών με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος: Αποτυπώματα της Ενιαίας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα
Σπυρίδων Σούλης

20:40 - 21:00 Προγράμματα Σχολικής Μετάβασης: Ευκαιρίες, Προοπτικές, Προσδοκίες και Δικαιώματα για Όλους

Έφη Γουργιώτου

21:00 - 21:15 Τάσεις και Προοπτικές της Ενιαίας Εκπαίδευσης: Παρουσίαση Ερευνών σε εξέλιξη του Εργαστηρίου *Παιδαγωγικής και Διδακτικής Μεθοδολογίας*

Μαρία Σακελλαρίου

Παναγιώτα Στράτη

Πολυξένη Μήτση

Ροδόκλεια Αναγνωστοπούλου

Μαρίνα Μπέση

Μαρία Μπάνου

Πέτρος Τζίμας

Ελευθερία Νάτσια

Κατερίνα Παπουτσή

21:15 - 21:45 Συζήτηση- Συμπεράσματα

Συμμετέχοντες Εισηγητές:

Παναγιώτης Αγγελίδης, Καθηγητής, Αντιπρύτανης Ακαδημαϊκών Υποθέσεων, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, Κύπρος

Έφη Γουργιώτου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

Πέλλα Καλογιαννάκη, Καθηγήτρια Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Κρήτης

Λοΐζος Συμεού, Καθηγητής Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης, Αντιπρύτανης Ακαδημαϊκών Υποθέσεων, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Νίκος Παπαδάκης, Καθηγητής, Διευθυντής του Κέντρου Πολιτικής Έρευνας & Τεκμηρίωσης (ΚΕΠΕΤ), του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης, Αν. Διευθυντής Κέντρου Ερευνών και Μελετών Πανεπιστημίου Κρήτης (ΚΕΜΕ-Π.Κ.), Μέλος του Επιστημονικού – Εκπαιδευτικού Συμβουλίου του ΕΚΔΔΑ.

Μαρία Σακελλαρίου, Καθηγήτρια, π. Πρόεδρος Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Διευθύντρια του Εργαστηρίου «Παιδαγωγικής και Διδακτικής Μεθοδολογίας», Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Σπυρίδων Σούλης, Καθηγητής Ειδικής Αγωγής, Πρόεδρος του Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Ελένη Φτιάκα, Καθηγήτρια, Τμήμα Επιστημών Αγωγής, Κοσμήτορας Σχολής Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Περιλήψεις Εισηγήσεων

1. Ελένη Φτιάκα: Ενιαία Εκπαίδευση - Όραμα και Πραγματικότητα

Η Ενιαία Εκπαίδευση (Inclusive Education) αποτελεί ένα όραμα πολιτικής της τελευταίας τριακονταετίας. Νομοθετικές και θεσμικές αλλαγές προς αυτήν την κατεύθυνση έχουν επηρεάσει το εκπαιδευτικό σύστημα πολλών χωρών. Παρόλα αυτά, η συζήτηση εξακολουθεί και η αμφισβήτηση παραμένει για το πώς πρέπει να υλοποιηθεί μια τέτοια γιγαντιαία προσπάθεια σε εκπαιδευτικά συστήματα που βασίζονται σε διαχωριστικές παραδόσεις πολλών δεκαετιών. Θα μελετήσουμε σήμερα μια τέτοια προσπάθεια και θα προσπαθήσουμε να εκτιμήσουμε τις μέχρι τώρα επιτυχίες και τα προβλήματα που εξακολουθούν να υπάρχουν.

2. Παναγιώτης Αγγελίδης: Διδάγματα από τη διεθνή βιβλιογραφία για την προώθηση της Συμπεριληπτικής Εκπαίδευσης

Πολλά σχολεία και εκπαιδευτικοί προσπαθούν να παρέχουν πιο συμπεριληπτική εκπαίδευση και ίσες ευκαιρίες σε όλους. Αναπτύσσουν νέες τεχνικές, εντοπίζουν εμπόδια και παράγοντες που προάγουν την περιθωριοποίηση και προσπαθούν να τα υπερβούν. Ωστόσο, τα σχολεία δέχονται πολύ συχνά κριτική λόγω της ανεπάρκειας των εκπαιδευτικών να ανταποκριθούν σε συμπεριληπτικά περιβάλλοντα μάθησης. Πολλά παιδιά περιθωριοποιούνται παρά το γεγονός ότι πολλά εκπαιδευτικά συστήματα κάνουν διάφορες εξαγγελίες σχετικές με τις προσπάθειες παροχής πιο συμπεριληπτικής εκπαίδευσης. Σε αυτήν την παρουσίαση θα προσπαθήσω να παρουσιάσω τα διδάγματα που μπορούμε να πάρουμε όσον αφορά στην προώθηση της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης εάν μελετήσουμε τη διεθνή βιβλιογραφία που σχετίζεται με αυτό το θέμα.

3. Νίκος Παπαδάκης: *Η σύγχρονη Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική Πολιτική: Στρατηγικές, Προτεραιότητες, Τάσεις, η Κατάσταση των πραγμάτων σε Εκπαίδευση, Κατάρτιση και ΔΒΜ και το Ζήτημα των Κοινωνικό-οικονομικών και Εκπαιδευτικών Ανισοτήτων*

Η παρούσα εισήγηση εξετάζει στην εξέλιξη της σύγχρονης ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής, την δεκαετία 2010- 2020. Εστιάζει κυρίως στην ατζέντα για την Εκπαίδευση, την Κατάρτιση και τη Δια Βίου Μάθηση (ΔΒΜ), στο πλαίσιο της Στρατηγικής «ΕΥ2020», όπως και στη σχέση εργαλείων πολιτικής και πολιτικού περιεχομένου της ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής με τους μετασχηματισμούς στην οργάνωση της εργασίας και τις επιπτώσεις της Οικονομικής Κρίσης. Επιχειρείται η αποτύπωση της κατάστασης των πραγμάτων (state-of-play) σε Εκπαίδευση, Κατάρτιση και ΔΒΜ και ως προς τη σχέση αυτών με την Απασχόληση στην Ευρώπη σήμερα (με βάση τα κοινά «κριτήρια αναφοράς»- benchmarks, που σηματοδότησαν τις πραγματικές πολιτικές προτεραιότητες στα προαναφερθέντα πεδία) όσο και η κριτική επισκόπηση της προαναφερθείσας ευρωπαϊκής στρατηγικής σε σχέση και με την κοινωνική ατζέντα της Ε.Ε.. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στο ζήτημα των κοινωνικο-εκπαιδευτικών ανισοτήτων και πως αυτές επηρέασαν και επηρεάζουν τις ευρωπαϊκές επιδόσεις στους εξεταζόμενους.

4. Λοΐζος Συμεού: *Ισότιμη Συμμετοχή Όλων των Παιδιών στην Εκπαίδευση και Εκπαιδευτική Πολιτική για την Ενιαία Εκπαίδευση στην Κύπρο*

Στην τοποθέτησή μου αυτή, με αφετηρία την προσπάθεια για την αλλαγή της νομοθεσίας που αφορά στην εκπαίδευση των παιδιών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες ή/και Αναπηρίες (ΕΕΑ/Α) στην Κύπρο, με στόχο το να ανταποκριθεί το κράτος στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (άρθρο 4(α)), καθώς και τις Παρατηρήσεις της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για την εφαρμογή της Σύμβασης (Απρίλιος 2007), συζητώ την αναγκαιότητα των σχετικών πολιτικών όπως επιλαμβάνονται επιμέρους διαστάσεων εκπαιδευτικών πολιτικών και πράξεων ισότητας και κοινωνικής δικαιοσύνης, επισημαίνοντας παράλληλα

πώς διεθνείς οργανισμοί οι οποίοι εμφανίζονται να καταθέτουν προτάσεις για διαρθρωτικές εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις, συχνά δεν κάνουν καμία αναφορά σε ζητήματα κοινωνικής δικαιοσύνης και διαφορετικότητας των μαθητών/τριών. Η παράλειψη αυτή είναι ενδεικτική των νεοφιλελεύθερων επιταγών που καθοδηγούν τις διαδικασίες χάραξης εκπαιδευτικής πολιτικής και αναδεικνύει την υποβάθμιση θεμάτων ισότητας και διαφορετικότητας, με ιδιαίτερη αναφορά στους μαθητές με ΕΕΑ/Α.

5. Πέλλα Καλογιαννάκη: Ποικιλομορφία και Συμμετοχική Εκπαίδευση: Μία Πρόκληση για την ανάπτυξη του Ανθρώπου-Πολίτη στον 21ο αιώνα

Είναι γενικά παραδεκτό ότι η Εκπαίδευση στον 21ο αιώνα θέτει πολλές προκλήσεις για το σύγχρονο σχολείο. Στο πλαίσιο αυτό οι προκλήσεις είναι πολλές, η μεγαλύτερη ίσως πρόκληση που αντιμετωπίζουν τα σχολικά συστήματα είναι η ανταπόκριση στην ποικιλομορφία, στην πολλαπλότητα του πολιτισμού, της εθνικότητας, της θρησκείας, του φύλου, της διαφορετικότητας. Ως εκ τούτου ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού είναι αποφασιστικής σημασίας. Η μείωση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας, των στερεοτύπων και του κοινωνικού αποκλεισμού θα μπορούσαν να αποτελέσουν βασικούς στόχους της συμμετοχικής εκπαίδευσης. Προς αυτήν την κατεύθυνση, οι καλές εκπαιδευτικές πρακτικές είναι - ανάμεσα σε άλλα - αυτές που θα μπορούσαν να συμβάλλουν σε μια συμμετοχική εκπαίδευση που θα στοχεύει στη δημιουργία του ανθρώπου-πολίτη και στην ανάπτυξη μιας «ετεροπαιδαγωγικής» προσέγγισης της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

6. Μαρία Σακελλαρίου: Η Νέα Εποχή της Ηθικής Έρευνας με Παιδιά

Η νέα εποχή της ηθικής έρευνας με παιδιά, είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη νέα εποχή της παγκοσμιοποιημένης παραγωγικότητας σε τομείς όπως η έρευνα και η συστηματική, προστατευτική παρακολούθηση των παιδιών. Χαρακτηριστικό της νέας παγκόσμιας τάξης πραγμάτων είναι το φαινόμενο της διαχείρισης κινδύνων, όπου η συνειδητοποίηση του κινδύνου, αποτελεί βασική αρχή της ηθικής πρακτικής και της εποπτείας της έρευνας με παιδιά. Η ζωή των παιδιών, όπως και η συμμετοχή τους στην έρευνα, φαίνεται να διέπεται ολοένα και περισσότερο από πολιτικές που απευθύνονται στους ενήλικες και αποσκοπούν στην προστασία των παιδιών από τους κινδύνους που γίνονται αντιληπτοί. Τέτοια προστατευτικά μέτρα στην πραγματικότητα μπορεί να περιορίσουν τις ευκαιρίες για την πλήρη συμμετοχή των παιδιών στην έρευνα. Αυτή η νέα εποχή παρέχει στους επαγγελματίες-ερευνητές και τους πυλωρούς της έρευνας, ένα πλαίσιο για να διαχειριστούν τις ηθικές πτυχές της έρευνας με παιδιά. Η ηθική της έρευνας με παιδιά προσφέρει τη δυνατότητα μετασχηματισμού των σχέσεων μεταξύ ερευνητών και ερευνώμενων, εξασφάλισης μεγαλύτερης ισότητας και κοινωνικής δικαιοσύνης, ώστε να αντιμετωπίσουμε τα παιδιά ως ικανά και αυτόνομα άτομα, άτομα που πρέπει να ακούγονται και να συμμετέχουν οικειοθελώς στην έρευνα.

7. Σπυρίδων Σούλης: Παράλληλη Στήριξη Μαθητών με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος: Αποτυπώματα της Ενιαίας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα

Στο πλαίσιο μιας πολιτικής ενιαίας εκπαίδευσης και της δημιουργίας ενός Σχολείου για Όλους στην Ελλάδα, προτάθηκε η λειτουργία των Τμημάτων Παράλληλης Στήριξης για τους μαθητές με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ). Ειδικότερα, το μοντέλο “Παράλληλη Στήριξη” παρέχει τη δυνατότητα διδασκαλίας του μαθητή με ΔΑΦ μαζί με δίχως αναπηρία συμμαθητές, στην ίδια τάξη, με την ταυτόχρονη παρουσία ενός ειδικού Παιδαγωγού και ενός εκπαιδευτικού. Παρόλο την εικοσαετή εφαρμογή του μοντέλου (Νόμος 2817, 2000), καταγράφεται

πλήθος προβλημάτων στην καθημερινή σχολική πραγματικότητα, με κυριότερα αφενός την παράβλεψη των εξατομικευμένων αναγκών και δυνατοτήτων του μαθητή με ΔΑΦ και αφετέρου την πλημμελή συνεργασία των δύο εκπαιδευτικών. Στο πλαίσιο της παρούσας εισήγησης συζητείται ο επανασχεδιασμός του όσον αφορά στη θεωρητική, οργανωτική και διδακτική διάστασή του και κατατίθενται προτάσεις για την αποτελεσματική και ουσιαστική εκπαιδευτική υποστήριξη κάθε μαθητή με βάση τις αρχές της ενιαίας εκπαίδευσης.

8. Έφη Γουργιώτου: Προγράμματα Σχολικής Μετάβασης: Ευκαιρίες, Προοπτικές, Προσδοκίες και Δικαιώματα για Όλους

Έχει πλέον αναγνωρισθεί διεθνώς ότι η μετάβαση ενός παιδιού από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό αποτελεί κομβικό σημείο στη μάθηση και την ανάπτυξή του και διαγράφει τη μελλοντική του σχολική και προσωπική επιτυχία. Οι συστημικές διαφοροποιήσεις μεταξύ της προσχολικής και δημοτικής εκπαίδευσης και οι ασυνέχειες στις εμπειρίες των μικρών παιδιών έχουν αρνητικό αντίκτυπο στη μετάβασή τους από το νηπιαγωγείο προς το δημοτικό σχολείο. Η διαπίστωση αυτή οδήγησε στο σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων μετάβασης για τη διασφάλιση της συνέχειας στη μάθηση και την ανάπτυξη των μικρών παιδιών. Σε ποια φιλοσοφία, όμως, βασίζονται τα προγράμματα αυτά; Με πιο τρόπο διασφαλίζουν τις ευκαιρίες, προοπτικές, προσδοκίες αλλά και τα δικαιώματα για όλους τους εμπλεκόμενους; Τι είδους πρακτικές προτείνουν; Η παρούσα μελέτη φιλοδοξεί να απαντήσει στα ερωτήματα αυτά, παρουσιάζοντας πτυχές από το Ερευνητικό Επιμορφωτικό Πρόγραμμα «Διευκολύνοντας τη μετάβαση από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό, 'ΝΗΔΗ'», μια κριτική συμμετοχική έρευνας δράσης, που υλοποιήθηκε από τη δημιουργική και γόνιμη συνεργασία του Πανεπιστημίου Κρήτης και των εκπαιδευτικών της προσχολικής και δημοτικής εκπαίδευσης που υπηρετούν σε νηπιαγωγεία και δημοτικά σχολεία των νομών Ηρακλείου, Βοιωτίας και Ευβοίας.

Οργανωτική Επιτροπή

- **Σακελλαρίου Μαρία**, Καθηγήτρια, Διευθύντρια του Εργαστηρίου Παιδαγωγικής και Διδακτικής Μεθοδολογίας, Π.Τ.Ν., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- **Μπουκουβάλα Παρασκευή**, Μέλος Ε.ΔΙ.Π. Π.Τ.Ν., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- **Στράτη Παναγιώτα**, Διδάκτωρ Π.Τ.Ν., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- **Μήτση Πολυξένη**, Διδάκτωρ Π.Τ.Ν. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- **Αναγνωστοπούλου Ροδόκλεια**, Διδάκτωρ Π.Τ.Ν. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- **Μπέση Μαρίνα**, Διδάκτωρ Π.Τ.Ν. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- **Μπάνου Μαρία**, Υποψήφια Διδάκτωρ Π.Τ.Ν. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- **Τζίμας Πέτρος**, Υποψήφιος Διδάκτωρ Π.Τ.Ν. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- **Τσιάρα Ευθυμία**, Διδάκτωρ Π.Τ.Ν. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- **Νάτσια Ελευθερία**, Med Π.Τ.Ν. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- **Παπουτσή Κατερίνα**, Υποψήφια Διδάκτωρ Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- **Καραμέρη Χρυσιάννα**, Αρχιτέκτονας, Ηθοποιός